

BIJBELSTUDIE 11

DE VALSE PROFETEN

INLEIDING

We bevinden ons in het laatste gedeelte van de Bergrede (7:13-23). Jezus geeft in dit gedeelte drie waarschuwingen mee aan zijn leerlingen voor de weg die voor hen ligt. In deze bijbelstudie staat de tweede waarschuwing centraal: de leerlingen moeten oppassen voor valse profeten die ze tegen kunnen komen op hun pad. Hij geeft hun een test mee om de valse profeten te kunnen herkennen.

... BIJBELTEKST: Matteüs 7:15-20

UITLEG MATTEÛS 7:15-20

Profeten in het Oude Testament

Profeten waren een bekend verschijnsel in Israël. Een groot deel van de boeken in het Oude Testament zijn ontstaan rondom deze profeten. Ze hadden verschillende rollen en taken door de geschiedenis heen. Globaal kunnen we vier dingen zeggen over de rol van de profeet in het Oude Testament:

1. *Ontvangen en doorgeven van wat God bekendmaakt (openbaart).* De profeet spreekt namens God. Hij is als het ware de 'stem van God' in deze wereld. In de Bijbel lezen we dat dit soms de woorden zelf zijn (dus Gods woorden): 'De HEER sprak tot mij'. Maar soms zijn het ook meer algemene ideeën die de profeet dan zelf verwoordt naar zijn tijdgenoten. Beide werden gezien als middelen die God inzet, en in beide werd God ook herkend.
2. *Hervormen.* De profeten vertellen in de meeste gevallen niet veel nieuws. Ze vormen een brug tussen de gebeurtenissen uit het verleden en de hedendaagse situatie. Oude beloften passen ze toe op nieuwe situaties. De grote daden van God uit het verleden bieden hoop en perspectief voor de toekomst. Het doel lag dus vooral op het hervormen van het volk, om het volk weer terug op Gods weg te brengen.

3. *Doorgeven van de traditie.* Het gaat de profeten dus vooral over het doorgeven en vernieuwen van de traditie. Nu klinkt ‘traditie’ star en stijf, maar dat is het in de Bijbel niet. Zoals de componist Gustav Mahler eens mooi gezegd heeft: ‘Traditie is niet het aanbidden van as, maar het doorgeven van vuur.’
4. *Verbond en de wet staan centraal.* In de boodschap staan vaak twee elementen centraal: het verbond dat God met zijn volk sloot bij de Sinai, en de wet die Hij daarin gaf.

Profeten en profetie in het algemeen waren dus een bekend verschijnsel in Israël. Maar niet elke profeet werd vertrouwd. In het Oude Testament lezen we over een test die Mozes aan het volk meegeeft om te kunnen onderscheiden of ze met een echte of met een valse profeet te maken hebben (Deuteronomium 18:20-22). In het Nieuwe Testament is deze situatie niet heel anders. Er staan veel waarschuwingen in voor valse profeten; zie bijvoorbeeld Marcus 13:21-23; 2 Petrus 2:1-22; 1 Johannes 4:1-3; Titus 1:10-16. Als Jezus dus waarschuwt voor valse profeten, staat Hij in een lange traditie van mensen die op zoek zijn naar wat wel en wat niet van God is.

Pas op!

Terwijl de leerlingen dan onderweg zijn naar het koninkrijk van God (zie de ‘nauwe poort’ uit 7:13), waarschuwt Jezus hen voor de valse profeten die ze onderweg tegen kunnen komen (7:15). Zoals we hierboven al zagen, zijn profeten voor Jezus en zijn tijdgenoten een bekend verschijnsel. Zo ook deze ‘valse profeten’. Omdat het voor de mensen toen zo’n bekend gegeven is, wordt er verder niet al te veel gezegd over wie deze valse profeten dan zijn. Maar omdat wij er niet bij waren, zijn ze voor ons onbekend. Er zijn in de loop van de eeuwen daarom veel voorstellen gedaan wie dit zouden kunnen zijn, maar onder bijbelwetenschappers is hierover geen consensus. Wat ook niet meehelpt, is dat het een algemene waarschuwing is die telkens op nieuwe situaties en voor nieuwe personen kan gelden.

We kunnen er in het algemeen twee dingen over zeggen. Ten eerste zou je vanuit het verhaal over de twee wegen en de twee poorten (7:13-14) kunnen zeggen dat de valse profeten mensen zijn die de leerlingen ervan af willen houden om de smalle weg te vinden die leidt naar de nauwe poort. Een echte profeet zou immers de mensen aanmoedigen om deze weg wel te vinden, want een profeet wil het volk op het pad van God brengen. En Jezus legt juist in de Bergrede uit hoe die weg van God eruitziet. Ten tweede

maakt Jezus duidelijk dat deze profeten slechte vruchten voortbrengen. Dit zou een hint kunnen zijn dat deze valse profeten er een wandel op na houden die niet strookt met de leer van Jezus.

Hoe het ook precies zij, de opdracht is duidelijk: de leerlingen moeten oppassen voor valse profeten die op hun pad komen. De profeten worden omschreven als roofzuchtige wolven in schaapskleren. Het is een beeld dat duidelijk maakt dat de buitenkant niet strookt met de binnenkant. Aan de buitenkant ziet het er op het eerste gezicht misschien goed uit, maar aan de binnenkant schuilt een gevaar. Het is voor Jezus dus van groot belang dat de leerlingen deze profeten ontmaskeren: het beeld van de roofzuchtige wolven die in een kudde schapen terechtkomen, heeft een levensbedreigende urgentie. Het zal toch niet gebeuren dat deze profeten ervoor zorgen dat de leerlingen de nauwe poort niet vinden!

De lakmoesproef

Jezus geeft zijn leerlingen daarom ook een lakmoesproef mee om te bepalen of een profeet deugt: 'Aan hun vruchten zul je hen herkennen' (7:16). Om dit te onderstrepen, wordt dit in 7:20 herhaald. Het beeld van 'vruchten' slaat op de daden die iemand voortbrengt. Aangezien je daden laten zien wat je gelooft, ontdek je – vroeg of laat – wat iemand ten diepste beweegt. Om de waarde van deze test te illustreren, stelt Jezus vervolgens een retorische vraag: 'Men plukt toch geen druiven van doornstruiken of vijgen van distels?' (7:16) Nee, natuurlijk kun je geen druiven plukken van doornstruiken of vijgen van distels – dat is ondenkbaar. Van doornstruiken en distels kan je niets vruchtbaars verwachten. Vervolgens past Jezus de test toe op goede en slechte bomen: een goede boom brengt goede vruchten voort, een slechte boom brengt slechte vruchten voort (7:17). Vervolgens wijst Jezus nogmaals op de onmogelijkheid dat er iets goeds kan voortkomen uit een slechte boom en andersom (7:18). Logischerwijs wordt zo'n slechte boom omgehakt en in het vuur geworpen (7:19). Vervolgens herhaalt Jezus nogmaals dat je slechte profeten aan hun vruchten kunt herkennen (7:20). Deze test moet de leerlingen helpen om de valse profeten te herkennen die ze op hun pad naar het koninkrijk van God kunnen tegenkomen.

VRAGEN

1. Naast valse profeten zijn er ook ware profeten. Lees Matteüs 5:12; 10:41; 23:34. Hoe kun je een echte profeet herkennen?
2. Lees nog eens terug wat de rol van de profeet is en hoe je een profeet kunt herkennen. Kun je een (of meerdere) hedendaags voorbeeld noemen van wie volgens jou een profeet is in jouw kerk of in Nederland?
3. Paulus noemt in 1 Korintiërs 14 dat profetie een van de gaven is die de Geest aan de gemeente van Christus geeft. Lees het hoofdstuk eens door. Wat leer je hier over profeten en profetie?

PROFETEN IN DE EERSTE CHRISTELIJKE GEMEENTEN

De *Didachè* (Grieks voor 'leer' of 'instructie') was een belangrijk boekje onder de eerste christenen. Het gaf hun richtlijnen over hoe ze hun leven en hun onderlinge ontmoetingen vorm moesten geven. Het is vermoedelijk geschreven tussen 120 en 150 na Christus, dus maar een paar decennia na het evangelie volgens Matteüs. Bijbelwetenschappers vermoeden dat de schrijver van het boekje in dezelfde gemeenschap en/of omgeving leefde als waarin het Matteüevangelie is ontstaan. Beide werken vertonen namelijk veel overeenkomsten, zoals je ook hieronder kunt lezen als de *Didachè* vertelt hoe er met profeten omgegaan moet worden:

'En wie als profeet spreekt in de Geest mogen jullie niet op de proef stellen of beoordelen. Want elke zonde zal vergeven worden, maar deze zonde niet! Niet iedereen die spreekt in de Geest is een profeet, maar alleen als hij de manier van leven heeft van de Heer. Aan de manier van leven zijn een valse profeet en een profeet dus te herkennen. En wie als profeet een maaltijd laat houden eet daar zelf niet van. Doet hij dat toch, dan is hij een valse profeet. Wie als profeet de waarheid leert en zelf niet doet wat hij anderen leert is een valse profeet. Wie als beproefde, waarachtige profeet handelt naar het aardse geheimenis van de kerk, maar anderen niet leert te handelen zoals hijzelf, mag door jullie niet beoordeeld worden. Want het oordeel over hem ligt bij God. Zo hebben namelijk ook de profeten van weleer gehandeld.'

MEER LEZEN?

Op debijbel.nl vind je nog meer achtergrondinformatie bij onderwerpen uit deze bijbelstudie, bijvoorbeeld: profeten, profetie en de *Didachè*.

BIJBELSTUDIE VOOR KRINGEN 11: DE VALSE PROFETEN

Om te beginnen

Laat iedereen een woordweb maken rondom de woorden ‘profeten en profetie’. Laat deze woordwebben aan elkaar zien en vertel er iets over. Bespreek vervolgens wat jullie van anderen geleerd hebben en waar nog vragen zitten die nieuwsgierig maken.

Gespreksvragen

- Wat is je het meest bijgebleven van deze bijbelstudie? Welk woord, beeld of gevoel staat je nog voor de geest?
- Wat neem je mee? Waar ben je het niet mee eens?
- In 7:19 eindigt Jezus met een scherp oordeel: de slechte bomen zullen gekapt worden en in het vuur gegooid worden. Het is een beeld voor het vernietigende oordeel dat over deze valse profeten zal worden uitgesproken. Bespreek met elkaar hoe deze woorden op je overkomen. Waarom spreekt Jezus zo’n scherp oordeel over hen uit, denk je?
- Discussieer met elkaar over de volgende stelling: ‘Profetie was alleen een gave voor de eerste christenen, maar niet meer voor de kerk van nu.’
- Jezus waarschuwt zijn leerlingen voor de valse profeten, en Hij geeft hun een test om onderscheid te kunnen maken. Maar stel nu dat de leerlingen zo’n profeet ontmaskeren, hoe moeten ze dan met die profeet omgaan? Dat staat niet in deze waarschuwing. Hoe zouden jullie met zo’n iemand omgaan in het licht van alles wat je tot nu toe in de Bergrede hebt gelezen en geleerd?

Opdracht voor thuis

Het doel van profeten is om je op de weg van God te laten wandelen. Denk eens na over wie jou helpt om God te volgen in dit leven. Hoe kun je diegene hiervoor bedanken?